

УДК 070,728.12

ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ ДИЗАЙНУ АРХІТЕКТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА СІЛЬСЬКИХ ПОСЕЛЕНЬ

Н. Савчак, к. т. н.

Львівський національний аграрний університет

Постановка проблеми. Дизайн, покликаний на формування концепції архітектурного середовища села, кардинально змінить мислення та ставлення до нього селян. Відтворення сільського поселення полягає в тому, щоб відповідно до сучасних вимог реструктуризувати сільськогосподарське виробництво та соціально-побутову інфраструктуру, змінити архітектурно-планувальну систему, зважаючи на існуючі та художньо-композиційні засади [1]. Відновлення та розробка нових методик реновації архітектурних об'єктів на території сільських поселень, проектування їх архітектурного середовища – важливе й відповідальне завдання для архітекторів-дизайнерів.

Архітектори-дизайнери повинні вміти зіставляти й гармонізувати формальні кольорові композиції в живій і неживій природі. Поєднання форм, кристалів, раковин, рослин та характерних для них принципів стискування, розтягу, згину показують, що наслідувати у природі не тільки бажано, а й необхідно [2]. Вивчаючи механізми естетичного сприйняття, враховуючи психологічні аспекти, значну увагу варто приділити сільській місцевості та її населенню. А це у свою чергу допоможе сформувати концепцію мети та завдання дизайну архітектурного середовища українського села.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальним закономірностям розселення та просторової організації формування дизайну архітектурного середовища містобудівельних систем присвячені праці Ю. Білоконя, М. Дьоміна, І. Фоміна та поодинокі розвідки Б. Посацького, М. Габреля та інших. У своїх працях Б. Посацький розглядає два основні види розселення:

міське – зумовлене виникненням і розвитком міст і селищ міського типу;

сільське – зумовлене розвитком різних сільських поселень (сіл, селищ, хуторів тощо) [3]. Стосовно формування концепцій дизайну архітектурного середовища українських сіл, то більшість цих концепцій не враховували взагалі.

Постановка завдання. Завдання нашого дослідження – концепції дизайну архітектурного середовища українського села, а саме:

1. Створення високоякісного середовища в житловій архітектурі, у виробничій сфері та у сфері обслуговування під час надання послуг.

2. Піднесення престижу села як місця проживання, праці та відпочинку.

3. Збереження та розвиток ідентичності населених місць.

Виклад основного матеріалу. Важливою проблемою формування концепції дизайну архітектурного середовища українського села є з'ясування того, на якому етапі розвитку воно знаходиться, як формуватиметься архітектурне середовище цього поселення, його ландшафтне та географічне походження, роль і значення його в системі розселення регіону. Упорядковуючи сільські поселення, їх належить поділити на звичні функціональні зони, яким притаманні певні структурні елементи: громадський центр, селищна територія та виробнича зона. Кожну зону потрібно розглядати комплексно [4]. Останнім часом все більше приділяють уваги впорядкуванню території як міських, так і сільських площ, паркових зон, присадибних ділянок. Архітектурний дизайн зміцнив свої позиції не тільки за створення внутрішнього середовища, а й території, що прилягає до будинку. У людини з'являється бажання створювати навколо житлового будинку мальовничі природні куточки, поєднуючи декоративні садові рослини з кахельними стежками і майданчиками для відпочинку, акуратно викладеним природним каменем чи плиткою. Застосування різних елементів мощення дає змогу оформити внутрішньо-дворові майданчики, паркові зони, тротуари, автомобільні стоянки тощо [5]. Поєднання різноманітних геометричних форм плитки дає змогу створювати малюнки залежно від ландшафтного та архітектурного стилю будинку. Для оформлення ландшафту сільської ділянки все більше використовують ковані вироби, які надають вишуканості присадибній ділянці, прикрашають її, вносять щось нове, свіже й оригінальне. Це зокрема ковані садові меблі, альтанки, ліхтарі [5].

Для вирішення завдань архітектурного дизайну у благоустрої території можна широко застосовувати модульні бетонні елементи. Їх кольорові та різноманітні форми дають змогу створювати неповторні витвори.

У поєднанні з елементами мощення конструкції з модульних квітників створюють оригінальні архітектурні композиції – це і декоративні паркани, і підпірні стіни, і квіткові балкони, і будь-які формоутворення. Порожнистість у виробах можна заповнити ґрунтом, що дає змогу вирощувати декоративні рослини й квіти на горизонтальних і вертикальних площах конструкцій [6]. На присадибній ділянці доріжка є її основою, оскільки своєю формою та згинами визначає стиль і характер організації

простору сільської садиби. Вона не тільки зв'язує між собою окремі об'єкти: будинок, басейн, сад, присадибну ділянку, а й прикрашає та вносить своє своєрідне звучання.

Не менш важливим елементом садово-паркового дизайну та присадибної ділянки є освітлення. В освітленні відкритого простору ділянки фасадів будинків необхідно витримувати обраний архітектурний стиль, що залежить від дизайну світильників, кольору та інтенсивності світла кожного джерела тощо. [6].

Одним з гнучких елементів дизайну архітектурного середовища у побудові ландшафту є вода. Вона спроможна створити особливу психологічну атмосферу. Це може бути водойма природної форми, кам'яний настінний фонтан, бочка або ваза з водою. Невеликі струмки води, фонтани, каскади сприяють душевній рівновазі людини. У виборі типу штучної водойми необхідно зважати на навколишнє середовище й архітектуру будівель.

У процесі реалізації земельної реформи змінилися економічні відносини в колективних і державних господарствах. На базі державних господарств (радгоспів) організували колективні агроформування. Згідно з чинним законодавством України до земель сільського населеного пункту належать землі, розташовані в межах, визначеним земельним кадастром [3].

Під час розробки нових генеральних планів, формування концепцій генеральних планів, дизайну архітектурного середовища сіл потрібно максимально звертати увагу на існуючий стан житлової забудови.

У проектуванні садибного ансамблю архітектору завжди потрібно узгоджувати положення будівлі у просторі з життєво важливими природними явищами – з рухом Сонця, напрямом панівного вітру, характером ландшафту. Архітектурний витвір повинен гармоніювати з навколишньою природою. Основною концепцією дизайну архітектурно-планувальної організації селянських садиб в Україні є принцип забезпечення максимальних вигод у реалізації соціальних, побутових і виробничо-господарських потреб сім'ї, з урахуванням раціонального використання ділянки забудови. Принципи планувальної й композиційної організації селянського двору завжди повинні бути спрямовані на використання своєрідності й ландшафту, його території та природного оточення, і передбачати виконання таких вимог: підпорядкування функціональної й просторової організації єдиному композиційному вирішенню, узгодженому з домінуючими елементами природного середовища; формування структурних і просторових зв'язків з навколишнім ландшафтом, збереження й активна участь у формуванні внутрішнього середовища садиби природних компонентів; максимальна захищеність від несприятливих зовнішніх

впливів, розкриття просторів садиби у внутрішнє середовище, яке домінує в загальному композиційному вирішенні; створення камерних, локальних просторів всередині сільського простору, господарського двору, садиби; композиційна єдність та зорова рівновага між житловою й господарською забудовою; досягнення оптимальних співвідношень між забудованими і озелененими ділянками сільського двору.

Висновки. У результаті аналізу формування концепції дизайну архітектурного середовища українського села:

- виявлено нові суспільні стосунки, формування нових форм адміністрування на рівні сільських рад;
- виділено низку суб'єктивних та об'єктивних чинників, які впливають на формування концепції дизайну архітектурного середовища українського села.

Бібліографічний список

1. Бистряков К. Архітектурно-просторова організація сіл: Питання реконструкції / К. Бистряков, Л.Г. Литвинов, Ю.Ф. Хохол. – К. : Будівельник, 1991. – 98 с.
2. Шумега С. С. Дизайн. Історія зародження та розвитку дизайну. Історія дизайну меблів та інтер'єру / С. С. Шумега. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 300 с.
3. Посацький Б. С. Основи урбаністики / Б.С. Посацький : навч. посібник : у 2-х ч. – Ч.2. Розпланування та забудова міст. – Львів : В-во НУ “Львівська політехніка”, 2001. – 244 с.
4. Аграрна реформа в Україні // Законодавчі акти і нормативно-методичні документи (1996-1999) / за ред. акад. УААН М. Зубця. – К., 1996. – 332 с.
5. Кузьменко В. Естетика і дизайн присадибних ділянок / В. Кузьменко // Особняк. – 2004. – № 4 (35). – К., 2004. – С. 27–31.
6. Заболотний В. Сукупність ландшафтного дизайну / В. Заболотний // Особняк. – 2004. – № 2 (33). – К., 2004. – С. 72 – 73.

Савчак Н. Формування концепції дизайну архітектурного середовища сільських поселень

Розглянуто формування концепції дизайну архітектурного середовища сільських поселень (сіл) України.

Ключові слова: дизайн архітектурного середовища, сільське поселення, формування концепції.

Savchak N. Formation of the concept design of architectural environment of rural settlements

The article deals with the formation of the concept design of architectural environment of rural settlements (villages) of Ukraine.

Key words: architectural design environment, rural settlement, forming concepts.

Савчак Н. Формирование концепции дизайна архитектурной среды сельских поселений

Рассматривается формирование концепции дизайна архитектурной среды сельских поселений (сел) Украины.

Ключевые слова: дизайн архитектурной среды, сельское поселение, формирование концепции.